

NORGES HØYESTERETT

Den 10. januar 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Falch og Sæther i

HR-2023-69-U, (sak nr. 22-176089STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Fisnik Baki)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder saksbehandlingen og lovanvendelsen ved domfellelse for grovt ran, frihetsberøvelse og tyveri.
- (2) A er tiltalt i post I for overtredelse av straffeloven § 328 første ledd, jf. § 327, jf. § 15 (grovt ran). Grunnlaget er:

«Tirsdag 4. august 2020 ca. kl. 19.30 i --- i Oslo sammen med to for politiet ukjente personer, holdt han en pistol mot hodet til B, samtidig som han stripset henne fast i hender og føtter. Videre sa han 'si hvor pengene er, ellers skyter jeg deg' og 'oppgi koden til safen, ellers skyter jeg deg i foten' eller lignende. Samtidig som B var stripset fast og hadde en pistol rettet mot seg, tok han en iPhone 11, to gullarmbånd fra Cartier samt 72 000 NOK og 7650 euro fra henne, eller medvirket til dette.»
- (3) Han er også tiltalt i post II for overtredelse av straffeloven § 254, jf. § 15 (frihetsberøvelse) og i post III for overtredelse av § 321, jf. § 15 (tyveri). Grunnlaget er henholdsvis:

«Til tid og på sted som nevnt under post I forholdt han seg som der beskrevet overfor B. Deretter, mens hun fremdeles var stripset fast i hender og føtter, løftet han henne inn på toalettet og låste døren fra utsiden, eller medvirket til dette.»

«Til tid og på sted som beskrevet under post I tok han 8000 NOK og 8650 euro fra Gul´Nara Mirgaleevna Shukenova, eller medvirket til dette.»

- (4) I Oslo tingretts dom 15. november 2021 ble A frifunnet. Tingretten fant det ikke bevist at A hadde gjort eller medvirket til de handlingene han er tiltalt for. Han ble også frifunnet for sivile krav.
- (5) Påtalemyndigheten anket dommen. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Påtalemyndigheten begjærte på vegne av fornærmede også ny behandling av det sivile kravet. Borgarting lagmannsrett avsa 19. oktober 2022 dom med slik domsslutning i punkt 1:
- «A, født 00.00.1995, dømmes for overtredelse av
- straffeloven § 328 første ledd, jf. § 327, jf. straffeloven § 15
 - straffeloven § 254, jf. straffeloven § 15
 - straffeloven § 321, jf. straffeloven § 15 (ett tilfelle)
- sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a og straffeloven § 79 bokstav b til fengsel i 2 – to – år og 4 – fire – måneder. Til fradrag kommer 3 – tre – dager i varetekt, jf. straffeloven § 83.»
- (6) A ble i tillegg dømt til å betale erstatning og oppreisning til den fornærmede B.
- (7) Lagmannsrettens dom er avsagt under dissens, da to meddommere stemte for å frifinne A.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og lovanvendelsen.
- (9) Han gjør i hovedsak gjeldende at lagmannsrettens redegjørelse for bevisene viser at retten i realiteten har anvendt uriktig beviskrav. Forklaringene fra de to fornærmede og et skjerm bilde fra mobiltelefonen til én av dem tilsier at ranet skjedde på et senere tidspunkt enn lagmannsretten la til grunn. På dette senere tidspunktet kan tiltalte ikke knyttes til åstedet. Skjerm bildet sto sentralt for tingrettens frifinnelse, og det synes som om lagmannsretten her har misforstått tingrettens resonnement. Den manglende vektleggingen av disse bevisene viser at retten ikke har latt tvilen komme A til gode. Dette er både en lovanvendelses- og en saksbehandlingsfeil.
- (10) Det er dessuten en saksbehandlingsfeil at fornærmede B forklarte seg på videolink. Hennes forklaring om tiltaltes utseende var et sentralt bevis. Den praksisen som er i ferd med å utvikle seg, med stadig flere forklaringer på videolink, er i strid med sentrale grunnprinsipper i norsk rett.
- (11) *Påtalemyndigheten* påstår at anken skal nektes fremmet og fremholder at den i all hovedsak bærer preg av å være et angrep på lagmannsrettens bevisbedømmelse. Lagmannsretten avklarte før ankeforhandlingen at fornærmede B skulle forklare seg på videolink. Tiltalte uttalte seg da om spørsmålet, uten at hans anførsler førte frem.

Høyesterett ankeutvalgs syn

- (12) Høyesteretts ankeutvalg bemerker at tiltalte ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. For å kunne nekte anken fremmet må utvalget da enstemmig finne det klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første og annet ledd. Beslutningen om ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 annet ledd annet punktum.

Om beviskravet er riktig anvendt

- (13) Tiltalte har anført at lagmannsretten har bygget på et for lavt beviskrav og ikke latt rimelig tvil komme ham til gode.
- (14) Denne anførselen kan klart ikke føre frem. Det fremgår av dommen at lagmannsrettens flertall fant det bevist utenfor enhver rimelig tvil at tiltalte var én av de tre gjerningspersonene som begikk ranet og de andre lovbruddene. I den forbindelse peker flertallet på en rekke beviser som underbygger at tiltalte utførte handlingene:
- (15) Blant annet viser flertallet til svært mange tilknytningspunkter mellom tiltalte og det 667-nummeret som gjerningspersonen tok kontakt med fornærmede på, og til at tiltaltes telefon og bil var registrert i nærheten av åstedet den kvelden ranet fant sted. Flertallet viser også til at tiltalte gjorde en rekke internettsøk på mobiltelefonen sin med tilknytning til den fornærmede B, at tiltaltes telefon var skrudd av i det tidsrommet ranet skjedde, og at det første tiltalte gjorde da telefonen ble skrudd på igjen, var å søke på Oslo politidistrikts twitterkonto og VG. Tiltalte satte også inn et større kontantbeløp dagen etter at ranet fant sted og vekslet et større beløp Euro til norske kroner.
- (16) I dommen uttrykkes at flertallet, i motsetning til tingretten, ikke var i tvil om at ranet skjedde mellom klokken 19.30 og 20.00. I den forbindelse har det ikke hatt betydning for flertallet at skjermbildet av meldingsutvekslingen med 667-nummeret som fornærmede B sendte til sin samboer, viste klokkeslettet «21:34». Av flertallets redegjørelse for andre bevis, særlig knyttet til fornærmedes telefon, fremgår at det utelukkes at klokkeslettet på skjermbildet var riktig. Videre fremgår det at «det er knyttet en usikkerhet til» fornærmedes angivelser av tiden det tok frem til hun ble funnet frihetsberøvet og tiden det deretter tok før politiet ble kontaktet.
- (17) Det etterlates dermed ingen tvil om at lagmannsretten har anvendt beviskravet riktig. Utvalget kan heller ikke se at det er noen uklarheter i flertallets bevisvurdering som etterlater tvil om bevisene er riktig forstått. Flertallets nærmere vekting av de ulike bevisene er en del av bevisbedømmelsen som Høyesterett ikke kan prøve.

Fjernavhør

- (18) Tiltalte har videre anført at det var en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten tillot fornærmede B å forklare seg ved fjernavhør, jf. straffeprosessloven § 109 a. Etter lovendring 17. juni 2022, som trådte i kraft 1. juli 2022, har § 109 a denne ordlyden:

«Vitner kan avhøres for retten ved fjernavhør dersom det er ubetenkelig. Før beslutning tas, skal siktede, påtalemyndigheten og bistandsadvokaten gis anledning til å uttale seg.

Fjernavhør foretas ved bildeavhør. Er utstyr for bildeavhør ikke tilgjengelig, kan lydavhør brukes hvis vilkårene i første ledd likevel er oppfylt. Retten bestemmer hvor avhøret skal foretas. Retten kan pålegge vitner å møte på et nærmere angitt sted for fjernavhør. Ved fjernavhør gjelder § 109 og domstolloven § 205 tilsvarende. Kongen kan gi nærmere forskrift om fjernavhør.»

- (19) Det fremgår av forarbeidene til lovendringen at adgangen til å benytte fjernavhør «utvides noe» sammenlignet med tidligere, se Prop. 97 L (2021–2022) side 106. Men hovedregelen er fremdeles at vitner skal møte fysisk.
- (20) Vilkåret om at fjernavhør må være «ubetenkelig» innebærer at retten må komme til at fjernavhør er egnet i saken, og at det ikke foreligger vektige forhold som taler mot fjernavhør. Sentrale momenter vil være geografisk avstand, praktiske ulemper ved fysisk fremmøte, sakens art, type vitne, partenes syn og vitnets betydning for saken. I proposisjonen uttrykkes videre:
- «Adgangen til å benytte fjernavhør også ved sentrale vitner, utvides noe sammenliknet med det departementet oppfatter som vanlig praksis i dag. Dersom det for eksempel er snakk om profesjonelle vitner – som en politibetjent – er det ikke utelukket at også fjernavhør av særlig viktige vitner kan være ubetenkelig. Det må vurderes konkret om det er ubetenkelig at det særlig viktige vitnet som skal avhøres, som også kan være fornærmede, avhøres ved fjernavhør.»
- (21) Det er derfor ikke utelukket å avhøre fornærmede ved fjernavhør når fornærmedes forklaring står sentralt. Men terskelen for å beslutte fjernavhør vil da være forholdsvis høy.
- (22) Ved denne prøvingen må ankeutvalget ta i betraktning at den nærmere skjønnsmessige avveiningen av om fjernavhør er «ubetenkelig» bare kan angripes på det grunnlaget at skjønnnet er «uforsvarlig eller klart urimelig», jf. straffeprosessloven § 315 første ledd annet punktum, jf. § 377 annet ledd.
- (23) Forberedende dommer i lagmannsretten besluttet, før ankeforhandlingen og etter at partene hadde uttalt seg, at fornærmede B skulle avhøres ved fjernavhør. Det var opplyst at vitnet ville være tilgjengelig på videolink fra Ukraina, noe som under ankeforhandlingen viste seg å være fra Istanbul. Forberedende dommer la vekt på at vitnet allerede var avhørt ved bevisopptak, som skulle avspilles under ankeforhandlingen. Avhøret under ankeforhandlingen skulle derfor begrenses til å svare på supplerende spørsmål. Forberedende dommer vurderte at svarene på disse spørsmålene ikke ville være særlig viktig for sakens avgjørelse. Forutsetningen var at kvaliteten på lyd og bilde ville være god.
- (24) Forsvareren har pekt på at fornærmedes forklaring var helt sentral i saken, særlig hennes forklaring om ranernes utseende som skulle være tema for fjernavhøret. Av lagmannsrettens dom sett i sammenheng fremgår imidlertid at de tekniske bevisene sto sentralt, særlig bompasseringer, innslag på basestasjoner, mobilbruk og pengeoverføringer. Fornærmedes forklaring om ranernes utseende fremstår i den sammenheng som et mindre sentralt bevis i bevisvurderingen, også sett i lys av at to av de tre ranerne skal ha vært maskert. Det er ikke anført at kvaliteten på lyd og bilde var utilfredsstillende.
- (25) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at det er klart at lagmannsretten ved å tillate fjernavhøret ikke har begått noen saksbehandlingsfeil som kan ledes til opphevelse av lagmannsrettens dom.

Konklusjon

- (26) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, jf. annet ledd fjerde punktum.

- (27) Ettersom ankeutvalget også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd annet punktum.
- (28) Beslutningen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Ingvald Falch
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Knut Erik Sæther
(sign.)